

SYMPOZJUM PEDAGOGICZNE PLACÓWEK OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH

(Całodobowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. św. Dominika Savio w Częstochowie,
19 października 2013)

Całodobowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. św. Dominika Savio działa w Częstochowie od 1 lipca 2012 r. Chcąc zintegrować środowisko wychowawcze tego typu placówek oraz poszerzać wiedzę o systemie prewencyjnym księdza Bosko, placówka ta zorganizowała spotkanie w formule sympozjum. Tematem spotkania było: *Zastosowanie „Systemu prewencyjnego” księdza Jana Bosko w placówkach opiekuńczo-wychowawczych*. Adresatami konferencji byli przede wszystkim dyrektorzy, wychowawcy, pedagodzy i inni pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych, naukowcy zajmujący się tą problematyką, studenci oraz inne osoby zainteresowane tematyką wychowania. Patronat honorowy nad spotkaniem objęli: przełożony Inspektorii św. Jana Bosko ks. Alfred Leja, fakultet pedagogiczny Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie oraz Wydział Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Komitet Naukowy Sympozjum stanowili: prof. UKSW dr hab. Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz, prof. dr hab. Irena Kurlak, prof. UKSW dr hab. Barbara Kałdon, ks. prof. UKSW dr hab. Jan Niewęglowski, dr hab. Anna Fidelus, ks. dr Zbigniew Babicki, dr Beata Krajewska.

W pierwszej części przedstawiono następujące zagadnienia: ks. prof. dr hab. Kazimierz Misiaszek SDB (UKSW, Warszawa) – *Główne idee systemu prewencyjnego św. Jana Bosko*; dr hab. Anna Fidelus (UKSW, Warszawa) – *Koncepcja resilience jako podstawa teoretyczna i praktyczna w działaniach opiekuńczo-wychowawczych*; ks. prof. dr Zbigniew Formella SDB (UPS, Rzym) – *Przyjaźń w relacji wychowawczej? – szanse i zagrożenia*. Tę część, która miała charakter bardziej teoretyczny, moderowała dr hab. Anna Fidelus, prodiakan Wydziału Nauk Pedagogicznych UKSW.

Ks. prof. Kazimierz Misiaszek, dyrektor Instytutu Teologii Praktycznej UKSW, przedstawił w zarysie założenia systemu prewencyjnego księdza Jana Bosko: triada wychowawcza (rozum, religia, miłość), relacje wychowawcze oparte na przyjaźni i zaufaniu, koncentracja na pozytywnych i mocnych stronach wychowanka. Zauważył, że system ten domaga się pewnej elastyczności ze strony wychowawcy w umiejętnym dostosowywaniu do specyfiki danej placówki.

Echa owej koncentracji na mocnych stronach wychowanka można było odnaleźć w referacie dr hab. Anny Fidelus. Wykorzystując koncepcję *resilience*, można – wg założeń Konopczyńskiego – sprawić, że płaszczyzną oporu umożliwiającą odwrócenie niekorzystnego przebiegu socjalizacji dzieci i młodzieży będą odkryte i uaktywnione ich potencjały.

Ostatni referat w pierwszej części sympozjum przedłożył ks. prof. Zbigniew Formella, dyrektor Instytutu Psychologii UPS w Rzymie, kierujący katedrą psychologii wychowawczej. Podkreślił, że podstawę systemu wychowawczego Jana Bosko stanowi budowa relacji wychowawca-wychowanek. Są to relacje więzi, zaufania, przyjaźni. Budowane w sposób zdrowy, mogą prowadzić do zaskakujących efektów wychowawczych. Jako że są to relacje osobowe, to pojawiają się także pewne obszary zagrożeń – np. niedojrzała osobowość wychowawcy czy luki w jego pracy nad sobą.

Założeniem organizatorów było, aby w drugiej części głos zabrali praktycy pracujący na co dzień z dziećmi i młodzieżą w różnych placówkach wychowawczych bądź mający z nimi styczność. Psycholog z UKSW, ks. dr Dariusz Buksik SDB, przedłożył referat pt. *Współpraca zespołu wychowawczego w systemie prewencyjnym*, w którym zwrócił uwagę na wagę celu i wartości w wychowaniu, a także na potrzebę kształtowania sumienia wychowanków. Zespół wychowawczy działa skuteczniej, jeśli ma świadomość wspólnego celu, do którego zmierza.

Ks. mgr Mariusz Słomiński, salezjanin z wieloletnią praktyką w różnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych, dyrektor SPOW Poznań, nakreślił *Aktualne perspektywy i zagrożenia wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych*, odnosząc się do nowego spojrzenia na zagadnienie pieczy instytucjonalnej, które wprowadza *Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* z dnia 9 czerwca 2011 roku. Wystąpienie zobrazował licznymi przykładami.

Z kolei ks. mgr Arnold Zimnicki SDB, pracujący w licznych szkołach salezjańskich jako pedagog szkolny, od niedawna dyrektor MOW Trzciniec, przedstawił zagadnienie: *Dyscyplina w pedagogice Księdza Bosko na przykładzie wychowania młodzieży niedostosowanej społecznie*. Podkreślił, że wychowawca wykorzystuje własny warsztat i zasoby, pracując w oparciu o mocne strony wychowanka. Pożądaną cechą współczesnego wychowawcy jest umiejętność trafnego stawiania granic.

Ostatni referat, którego tematem była *Praca wychowawcza w placówkach opiekuńczo - wychowawczych z osobami uzależnionymi*, przedstawiła mgr Małgorzata Post, specjalista psychoterapii uzależnień z Centrum Terapii Uzależnień w Częstochowie. Zaznaczyła, że wychowawcy realizują programy profilaktyki, ale winni też posiadać umiejętność wczesnego diagnozowania problemów prowadzących do uzależnień, a w kolejnych etapach – dobrej współpracy ze specjalistami.

Tę część moderował ks. mgr Tomasz Kościelny, prorektor ds. studiów Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie, były dyrektor MOW w Trzcińcu oraz organizator Międzynarodowych Sympozjów Resocjalizacyjnych w Trzcińcu. Schemat częstochowskiej konferencji był bowiem wzorowany na układzie organizacyjnym trzcinieckich sympozjów.

Po zakończeniu obu sesji miała miejsce dyskusja panelowa, do której wprowadzenia dokonał ks. prof. Zbigniew Formella, ukazując bogactwo myśli pedagogicznej ks. Jana Bosko, podkreślone przez referentów jako wspólny mianownik spotkania i punkt wyjścia do dalszych refleksji. Moderujący dyskusję ks. Tomasz Kościelny zwrócił uwagę, że turyński wychowawca młodych XIX wieku może być dziś inspiracją dla tak pozornie odległych pomysłów jak *streetworking*, metody twórczej

resocjalizacji czy koncepcja *resilience*.

Ożywioną dyskusję wywołał ks. dr Dariusz Buksik, ukazując mityczne znaczenie przypisywane niekiedy takim hasłom, jak: wolność, tolerancja czy demokracja w wychowaniu. Fałszywa koncepcja człowieka może bowiem w połączeniu ze zbyt płytkim pojmowaniem zakresu tych haseł poczynić sporo zamieszania w procesie wychowawczym, który ze swej natury domaga się klarowności celów i postaw.

Z kolei dr hab. Anna Fidelus, w odpowiedzi na pytania, przypomniała, że system prewencyjny ks. Bosko i jego zastosowanie w różnych środowiskach doczekał się sporej literatury. Wskazała przy tym opracowania badawcze, do których warto sięgać.

Te głosy wsparł również ks. prof. Kazimierz Misiaszek. Z jednej strony ukazał on plastyczność i dynamizm, a z drugiej uniwersalność myśli pedagogicznej św. Jana Bosko.

Symposium zgromadziło przede wszystkim środowisko wychowawcze domów dziecka z Częstochowy i okolic oraz placówek salezjańskich z miejsc takich, jak: Gostwica, Dobieszczynna, Łódź, Blachownia. Środowiska naukowe, których przedstawiciele zainteresowali się symposium, to: Rzym, Warszawa, Częstochowa, Łą, Kraków. Byli także obecni przedstawiciele Urzędu Miejskiego, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji.

Pomysłodawcą i głównym animatorem symposium był kl. lic. Michał Kupiński, absolwent łódzkiego studentatu pedagogiki resocjalizacyjnej i opiekuńczo-wychowawczej UKSW, obecnie wychowawca i asystent w częstochowskiej placówce socjalizacyjnej. Spotkanie odbyło się dzięki zaangażowaniu całej miejscowej wspólnoty salezjańskiej na czele z przełożonym ks. Zbigniewem Klisowskim oraz ks. Mirosławem Lonczakiem, dyrektorem placówki.

W swoich opiniach zarówno uczestnicy, jak i organizatorzy są zgodni, że istnieje potrzeba kontynuacji tego typu spotkań. Takie sympozja wypełniają pewną lukę, a jednocześnie pomagają podnosić kwalifikacje pracowników placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej i wymieniać się doświadczeniami.

ks. Tomasz Kościelny SDB
WSD TS, Łą